05/11/2026

«Χωρίς μνήμη ποιοι είμαστε; Ιστορία και ταυτότητα στη νέα γενιά»: Συζήτηση με τον Γιώργο Καραμπελιά στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…»

/ Ενορίες

Η ιστορική μνήμη αποτελεί προϋπόθεση για την κατανόηση του παρόντος και τη διαμόρφωση του μέλλοντος. Ένας νέος άνθρωπος που γνωρίζει τις ρίζες του μπορεί να αντιμετωπίσει τον κόσμο με αυτοπεποίθηση, κριτική σκέψη και εξωστρέφεια.

Συνεχίστηκε την Τετάρτη 4 Νοεμβρίου ο συζητήσεων ***«Νέοι και ταυτότητα: Ποιοι είμαστε σ' έναν κόσμο που αλλάζει; Ανάμεσα στη μνήμη, την εικόνα και την πίστη.»*** που διοργανώνει η συντακτική επιτροπή του περιοδικού της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς "Πειραϊκή Εκκλησία", στο πλαίσιο του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει…» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς.

Στην συνάντηση προσκεκλημένος ήταν ο κ. Γιώργος Καραμπελιάς, Συγγραφέας, Εκδότης, Πολιτικός ακτιβιστής. Η συζήτηση είχε θέμα «Χωρίς μνήμη ποιοι είμαστε; Ιστορία και ταυτότητα στη νέα γενιά» και συμμετείχαν ο

Πρωτοπρεσβύτερος π. Μιλτιάδης Ζέρβας, Θεολόγος, Διευθυντής του περιοδικού ”Πειραϊκή Εκκλησία”, ο Αρχισυντάκτης του περιοδικού κ. Γεώργιος Ανανιάδης, Θεολόγος και Εικαστικός και ο κ. Χρήστος Καπαγερίδης, Δάσκαλος.

Η συζήτηση πραγματεύτηκε τη βαθιά και αδιάρρηκτη σχέση ανάμεσα στην ιστορική μνήμη, την εθνική ταυτότητα και τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων ανθρώπων. Η ιστορία δεν αποτελεί απλώς τη γνώση γεγονότων του παρελθόντος, αλλά βασικό στοιχείο συγκρότησης τόσο της ατομικής όσο και της συλλογικής ταυτότητας. Όπως ένας άνθρωπος χωρίς προσωπική μνήμη χάνει σταδιακά την αίσθηση του εαυτού του, έτσι και ένας λαός που αποκόπτεται από την ιστορική του μνήμη κινδυνεύει να χάσει την ταυτότητα, τη συνοχή και τον προσανατολισμό του.

Ο κ. Καραμπελιάς υποστήριξε ότι η ελληνική ταυτότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική της συνέχεια. Σε αντίθεση με νεότερα έθνη, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, των οποίων η ταυτότητα διαμορφώθηκε κυρίως μέσα από τη δημιουργία και την επέκταση του κράτους τους, ο ελληνισμός διαθέτει ιστορική διαδρομή χιλιάδων ετών. Στη διάρκεια αυτής της πορείας γνώρισε σημαντικές μεταβολές, απώλειες εδαφών, περιόδους υποδούλωσης και απουσίας ανεξάρτητου κράτους. Ωστόσο, διατήρησε τη συνοχή του μέσα από τη γλώσσα, την ιστορική συνείδηση και, ιδιαίτερα κατά τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο, την Ορθοδοξία.

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατά την Τουρκοκρατία. Εφόσον οι Έλληνες δεν διέθεταν δικό τους κράτος, η Εκκλησία αποτέλεσε βασικό θεσμό διατήρησης της συλλογικής τους ταυτότητας. Η ορθόδοξη πίστη συνέβαλε στη διαφύλαξη της γλώσσας, της παράδοσης και της ιστορικής συνείδησης, λειτουργώντας ως ενοποιητικός παράγοντας για τους ελληνικούς πληθυσμούς που βρίσκονταν διασκορπισμένοι σε διαφορετικές περιοχές. Κατά συνέπεια, η ελληνική εθνική ταυτότητα δεν μπορεί να εξεταστεί ανεξάρτητα από τη θρησκευτική και πολιτισμική της παράδοση.

Στο πλαίσιο αυτό, ο κ. Καραμπελιάς άσκησε κριτική στις απόψεις που υποστηρίζουν ότι το ελληνικό έθνος δημιουργήθηκε με την ίδρυση του ελληνικού κράτους, μετά την Επανάσταση του 1821. Η αντίληψη αυτή παραγνωρίζει τη μακραίωνη ιστορική συνέχεια του ελληνισμού και περιορίζει την ύπαρξή του στα περίπου διακόσια χρόνια της κρατικής του υπόστασης. Αντίθετα, το έθνος προϋπήρχε του κράτους και η εθνική συνείδηση είχε διαμορφωθεί μέσα από αιώνες κοινής ιστορίας, πολιτισμού και θρησκευτικής παράδοσης.

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα ανέφερε τον λόγιο Δημήτριο Καταρτζή, δάσκαλο του Ρήγα Βελεστινλή, ο οποίος ήδη στα τέλη του 18ου αιώνα υπογράμμιζε τη σύνδεση των Ελλήνων με τους αρχαίους προγόνους, τους Βυζαντινούς και τους χριστιανούς αγίους. Ο Καταρτζής προέτρεπε τους νέους να γνωρίζουν την παράδοσή τους, να μελετούν και ξένες γλώσσες και πολιτισμούς, αλλά να αξιοποιούν δημιουργικά αυτή τη γνώση προς όφελος της πατρίδας τους. Η θέση αυτή δεν εκφράζει απομόνωση από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά έναν δημιουργικό συνδυασμό εξωστρέφειας και διατήρησης της ιδιαίτερης ταυτότητας.

Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα της συζήτησης ήταν ο τρόπος διδασκαλίας της ιστορίας στα σχολεία. Ο κ. Καραμπελιάς θεωρεί ότι το μάθημα της ιστορίας πρέπει να αποκτήσει κεντρική θέση στην εκπαίδευση, καθώς προσφέρει στους νέους τη δυνατότητα να κατανοήσουν ότι αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης ιστορικής πορείας. Η διδασκαλία, ωστόσο, δεν πρέπει να περιορίζεται σε μια ψυχρή παράθεση χρονολογιών και γεγονότων. Χρειάζεται ζωντάνια, αφηγηματική δύναμη και συναισθηματική συμμετοχή, ώστε να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών. Παράλληλα, πρέπει να αποφεύγονται οι ιστορικές ανακρίβειες και οι μύθοι. Η ιστορική αλήθεια, όπως επεσήμανε, δεν χρειάζεται παραποίηση για να συγκινήσει, καθώς διαθέτει από μόνη της «καρδιά και ψυχή».

Η συζήτηση επεκτάθηκε στην ευθύνη της οικογένειας και της κοινωνίας για τη μετάδοση της ιστορικής μνήμης. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις οικογενειακές αφηγήσεις, στις αναμνήσεις των παππούδων και των γιαγιάδων και στην καταγωγή κάθε οικογένειας. Οι ιστορίες προσφυγιάς, μετανάστευσης και προσωπικών περιπετειών, ιδιαίτερα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, αποτελούν ζωντανά κομμάτια της ευρύτερης ελληνικής ιστορίας. Μέσα από αυτές τις αφηγήσεις οι νέοι μπορούν να αντιληφθούν ότι η εθνική ιστορία δεν βρίσκεται μόνο στα σχολικά βιβλία, αλλά υπάρχει και μέσα στην καθημερινή ζωή τους.

Παράλληλα, ο κ. Καραμπελιάς παρατήρησε ότι η ελληνική κοινωνία συχνά εμφανίζει μια αντίφαση: ενώ διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με την εθνική και πολιτισμική της παράδοση, παρουσιάζει δυσπιστία απέναντι στο κράτος. Αυτό αποδίδεται στην ιστορική εμπειρία της δημιουργίας του νεότερου ελληνικού κράτους, το οποίο διαμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό υπό την επιρροή ξένων δυνάμεων και δεν αναπτύχθηκε οργανικά από την ίδια την κοινωνία. Έτσι, οι Έλληνες αισθάνονται συχνά μεγαλύτερη οικειότητα με την οικογένεια, την κοινότητα και τη συλλογικότητα παρά με τους κρατικούς θεσμούς.

ENOPIA

Ωστόσο, η ιστορική και εθνική συνείδηση δεν έχει εξαφανιστεί από τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία. Η συμμετοχή των νέων στους παραδοσιακούς χορούς, οι εθνικές αθλητικές επιτυχίες, οι παρελάσεις και η παρουσία στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές αποτελούν ενδείξεις ότι οι δεσμοί με την παράδοση εξακολουθούν να υπάρχουν. Το ζητούμενο είναι να συνδεθούν αυτές οι αυθόρμητες εκδηλώσεις συλλογικότητας με βαθύτερη ιστορική γνώση.

Τέλος, ο κ. Καραμπελιάς ανέδειξε την οικουμενική διάσταση του ελληνικού πολιτισμού. Η ελληνική παράδοση συνδέεται με αξίες όπως η δημοκρατία, η Ορθοδοξία, η ελευθερία, η κοινοτική ζωή και η δημιουργική επικοινωνία με άλλους πολιτισμούς. Οι νέοι καλούνται να γνωρίσουν αυτή την κληρονομιά, όχι για να απομονωθούν ή να θεωρήσουν τον εαυτό τους ανώτερο από άλλους λαούς, αλλά για να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να συμμετέχουν δημιουργικά στον σύγχρονο κόσμο.

Η ιστορική μνήμη αποτελεί προϋπόθεση για την κατανόηση του παρόντος και τη διαμόρφωση του μέλλοντος. Ένας νέος άνθρωπος που γνωρίζει τις ρίζες του μπορεί να αντιμετωπίσει τον κόσμο με αυτοπεποίθηση, κριτική σκέψη και εξωστρέφεια. Η διατήρηση της ταυτότητας δεν σημαίνει απόρριψη του ξένου, αλλά δημιουργική αξιοποίηση των επιρροών του χωρίς απώλεια της προσωπικής και συλλογικής ιδιοπροσωπίας. Όπως τονίστηκε στο κλείσιμο της συζήτησης, δεν είναι όλα απαισιόδοξα: η ιστορική συνείδηση εξακολουθεί να υπάρχει και μπορεί να αποτελέσει πηγή ελπίδας, δύναμης και δημιουργίας για τις επόμενες γενιές.

